

Patient choice and provider incentives: socioeconomic differentials in effects from market reform in Swedish primary care

Avhandling av Sofia Sveréus, PhD. Karolinska Institutet, Stockholm, 2024. E-post: sofia.svereus@ki.se

Trots primärvårdens viktiga roll för jämlik vård finns begränsat med forskning kring hur marknadsmekanismer – såsom vårdval, fri etablering av vårdcentraler och utformning av ersättningsmodeller – påverkar primärvårdens tillgänglighet och kvalitet för olika grupper. Med hjälp av omfattande registerdata från Region Stockholm, Västra Götalandsregionen och Region Skåne genomlyser Sofia Sveréus avhandling de svenska vårdvalsreformernas effekter på vårdutnyttjande, patientsammansättning samt i viss mån vårdkvalitet för olika socioekonomiska grupper i primärvården. Variationer i reformernas innehåll och införandedatum mellan, och i viss utsträckning inom, regioner möjliggör olika former av kvasiexperimentell studiedesign.

Avhandlingen visar att vårdvalsreformerna ökade primärvårdens tillgänglighet i termer av antal läkarbesök, särskilt för individer med lägre inkomster. Samtidigt visar den också att besöksökningen för låginkomsttagare delvis drevs av täta, och möjligen uppdelade, besök – särskilt när ersättningsmodeller inkluderade ersättning per besök.

Avhandlingen visar vidare att reformerna resulterade i ökade skillnader i patientsammansättning mellan vårdcentraler, men att detta framför allt drevs av nyetablering i områden med lägre socioekonomi när ersättningsmodeller premierade det. Slutligen indikerar avhandlingen att reformerna möjligen sammanföll med ökade socioekonomiska skillnader i kvalitetsmåttet undvikbar slutenvård, vilket drevs av uteblivna kvalitetsökningar för äldre låginkomsttagare, men att effekten av delvis besöksersättning i detta fall var försumbar eller obefintlig.

Sammantaget bidrar avhandlingen med fördjupad kunskap kring hur vårdval, fri etablering av – och förändringar i ersättningsmodeller till – vårdcentraler kan ha olika påverkan för individer med olika socioekonomiska förutsättningar. Den belyser också särskilt att utformningen av ersättningsmodeller tycks haft olika effekter för olika grupper, och understryker därför vikten av vaksamhet och nyfikenhet på jämlikhetsaspekter när ersättningsmodeller utformas.

Länk till avhandlingen: https://openarchive.ki.se/articles/thesis/Patient_choice_and_provider_incentives_socioecono